

Enstitüsü	Fen Bilimleri
Dalı	Mimarlık
Programı	Mimarlık Tarihi ve Restorasyon
Tez Danışmanı	Yard.Doç.Dr. Elif MIHÇIOĞLU BİLGİ
Tez Türü ve Tarihi	Yüksek Lisans – Aralık 2014

ÖZET

Tarihte pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış Boğaziçi'nin kuzey kıyısında yer alan Sarıyer'de, ilçeye adını veren en eski yerleşim alanlarından biri olan Merkez Mahallesi ile Yenimahalle'nin tarihi kent dokusu sınırları içinde yer alan çalışma alanı, 19. yüzyıla kadar çoğunlukla sayfiye yeri olarak kalır.

Geçmişten itibaren ana geçim kaynağı balıkçılık olan bölgede, sürekli yerleşimler 19. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra, İstanbul'un giderek artan nüfusu Sarıyer'i de etkiler. Göçlerle yaşanan toplumsal değişimler, hızlı nüfus artışı ve fiziksel yapıdaki niteliksiz değişimler, oluşan sorunların başında gelir. Tüm bu yaşanan olumsuzlukların yanında, 1970'lerde başlayan koruma ve planlama çalışmaları ile Boğaziçi tarihi ve doğal sit ilan edilir. Bu dönemden itibaren Boğaziçi'ndeki koruma çalışmalarında süreklilik sağlanamasa da, İstanbul gibi her geçen gün daha da büyüyen bir metropolde, Sarıyer, yerel özelliklerini korumaya devam eden, mahalle ölçüğünde yaşanılabilirlik sağlayan, tarihi geçmişinden örnekleri barındıran ve doğa ile kurduğu yakın ilişkisi ile insanlara kaliteli yaşam alanları sağlayan değerli bir konumdadır. Ancak, alanın sahip olduğu değerlerin ve taşıdığı özelliklerin devamlılığının sağlanması için, koruma çalışmaları sürmelidir. Günümüzde, yapılacak koruma çalışmalarında artık sadece fiziksel koruma yeterli görülmemekte, bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel denge de oluşturulmalıdır. Aksi halde, yapılan çalışmalar yüzeysel kalacak ve koruma çalışmaları sürdürülebilir olmayacağından.

Bu bağlamda hazırlanan bu tez çalışması, yedi ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, tezin amacı, kapsamı ve yönteminin yanı sıra, sürdürülebilirlik hakkında kuramsal alt yapı ve gelişen süreçte tarihi çevre ile olan ilişkisi ele alınmıştır. İkinci bölümde, bölgenin genel özellikleri analiz edilmiş, ayrıca bölge ve alanla ilgili

geçmiş koruma çalışmaları ortaya konmuştur. Üçüncü bölümde, çalışma alanı ile ilgili öncelikle fiziksel verileri inceleyen çevresel ve mimari analizler, dördüncü bölümde ise kullanıcılara uygulanan anketler üzerinden sosyal durumu ortaya koyan sosyal analizler ele alınmaktadır. Beşinci bölümde, alanda fiziksel ve sosyal analizlere dayanan ve sürdürülebilirlik vurgulu bir değerlendirme yapılarak, değerler, sorunlar, potansiyeller ve tehditler tanımlanmıştır. Altıncı bölümde, alanda günümüz ihtiyaçlarına karşılık verecek, yine özellikle sürdürülebilirlik vurgulu öneriler anlatılır. Yedinci ve son bölümde, ulaşımak istenen hedef ve sonuç üzerine bir değerlendirme yapılarak tez çalışması tanımlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul'da Sarıyer ve Yenimahalle, tarihi çevre, koruma, sürdürülebilirlik.

University : **Istanbul Kültür University**
Institute : **Institute of Science And Technology**
Department : **Architecture**
Programme : **History of Architecture and Restoration**
Supervisor : **Assist. Prof. Dr. Elif MIHÇIOĞLU BİLGİ**
Degree Awarded and Date: **M. Arch - December 2014**

ABSTRACT

ANALYSIS OF HISTORIC URBAN FABRIC OF SARIYER-ISTANBUL IN TERMS OF SUSTAINABILITY AND PROPOSALS FOR ITS CONSERVATION

The historic urban fabric defined as ‘the study area’, which is located within the boundaries of Merkez Quarter and Yenimahalle in Sarıyer, that is situated in the north coastal side of Bosphorus, hosting many civilizations throughout history and that has been a summer resort majorly until 19th century.

In the region which the main source of living is the fishery since the earliest times, permanent settlements were started to be seen after 19th century. Especially after the second half of the 20th century, the growing population of Istanbul affects Sarıyer as well. Social changes due to migrations, rapid population growth and unqualified alterations in the physical structure, were the main problems. Despite all these problems, with the conservation and planning studies started in 1970’s, Bosphorus was announced as a historic and natural site. Henceforth, the conservation studies in Bosphorus could not be carried on in a continuous manner; in a metropolis like the city of Istanbul, growing more and more each day, Sarıyer is in a valuable location, pursuing to protect it’s local characteristics, providing livability at a local quarter scale, keeping historic building samples from its previous times and still providing qualified living spaces having a close relationship with the nature for people. But, for the sake of ensuring the continuity of values and characteristics owned by the area, conservation studies must proceed. Today, solely a physical conservation cannot assumed as sufficient, but social, cultural, economic and ecological balance should be constituted with an integrated approach. Otherwise, progressive works will be superficial and conservation works won’t be sustainable.

This thesis, which is prepared in this context, consists of seven main chapters. In the first chapter, apart from the purpose, scope and method of the thesis, a theoretical background about sustainability and the relationship of sustainability with the historic environment in time is discussed. In the second chapter, the general features of the region are analyzed; besides the previous conservation studies about the region and the study area are introduced. In the third chapter, the study area is examined physically from the point of environmental and architectural characteristics; which is followed by the social analysis showing the social situation, depending on the questionnaires responded by the inhabitants of the study area in the fourth chapter. In the fifth chapter, values, problems, potentials and threats are defined with a particular emphasis on sustainability, depending on the physical and social analyses the study area. In the sixth chapter, conservation and regeneration proposals with the same sustainability emphasis are explained for the existing needs of this historic area. In the seventh and final chapter, the thesis is completed through the discussion of the targeted goals and an evaluation of the thesis results.

Keywords: Sarıyer and Yenimahalle in Istanbul, historical environment, conservation, sustainability.